TROUWEN: *WAAROM EIGENLIJK?*

De betekenis van het huwelijk

Inhoud

1. Huwelijk 3
§1 Jip en Janneke 3
§2 Huwelijk - heel gewoon 3
§3 Reden 1 om niet te trouwen: burgerlijk en saai 3
§4 Is het huwelijk burgerlijk en saai? 3
§5 Reden 2 om niet te trouwen: een té grote stap 4
§6 Is het huwelijk een té grote stap? 4
§7 Staat er iets in de Bijbel over het huwelijk? 4
§8 Wanneer wordt voor het eerst gesproken in de Bijbel over het huwelijk? 4
§9 Genesis 2 - dat heeft toch niets te maken met het huwelijk zoals wij dat kennen? 5
§10 Wat houdt het huwelijk dan eigenlijk in? 5
§11 Voor hoelang trouw je dan met elkaar? 6
§12 Wat is de basis van het huwelijk? 6
§13 Is dat allemaal niet heel beklemmend? 6
§14 Maar kan je niet beter liefde als de basis van je huwelijk nemen? 6
§15 Trouw je nu in de kerk of in het gemeentehuis? 7
§16 Waarom sluit de staat het huwelijk in Nederland (burgerlijk huwelijk)? 7
§17 Wat is dan precies de taak van de kerk bij het huwelijk? 7
Meer literatuur: 7

1. Huwelijk

§1 Jip en Janneke

Ik word moeder, zegt Janneke.
Dan moet je eerst trouwen, zegt Jip.
Dat doe ik ook, zegt Janneke. Ik ga trouwen.
Met een vliegenier? vraagt Jip.
Ja, zeg Janneke, dat wil ik wel.
Dan trouw je met mij zegt, Jip. Ga je mee trouwen?
Hoe doe je dat? Vraagt Janneke.
Gewoon. In de kerk. Het schuurtje is de kerk. En jij moet een sluier hebben. Zo'n lange sluier. En ik moet een hoed op.
Daar loopt het bruidspaar. Arm in arm naar de kerk. Maar er is geen dominee in de kerk. Hoe moet dat nu?

§2 Huwelijk - heel gewoon

Dit Jip en Janneke verhaaltje verscheen in de jaren 50 in de Amsterdamse krant het Parool. Het illustreert hoe gangbaar en gewoon het huwelijk tot voor kort was. Of je religieus was of niet. Of je in Nederland woonde of niet. In elke cultuur of godsdienst was trouwen de normale gang van zaken. Echter, vanaf de jaren zestig komt hierin een kentering in de Westerse wereld. Trouwen en levenslang bij elkaar blijven is niet meer vanzelfsprekend. Er ontstaat een enorme toename van het aantal echtscheidingen. Daarnaast ontstaat er een relatief nieuw fenomeen: mensen gaan niet trouwen, maar (eerst) samenwonen[1].

Hoe komt het dat (in de Westerse wereld) het huwelijk dat eeuwenlang en wereldwijd de norm was, haar gezag heeft verloren? Hiervoor zijn meerdere redenen aan te wijzen waarvan ik de twee hoofdredenen geef[2].

§3 Reden 1 om niet te trouwen: burgerlijk en saai

In de roerige jaren zestig veranderde Nederland sterk. Er kwam een enorme drang naar vrijheid. Men wilde alles anders. Men zette zich af tegen het gezag en er werd geëxperimenteerd met relaties en vrije seks. Het huwelijk werd gezien als beknotting van die vrijheid. Trouwen was burgerlijk, saai en niet avontuurlijk. Er werd neergekeken op het huwelijk.

§4 Is het huwelijk burgerlijk en saai?

In de jaren zestig was trouwen misschien burgerlijk in de zin dat trouwen gewoon was en iedereen dat zag als de normale vorm van samenleven tussen man en vrouw. Dat geldt echter in 2017 niet meer.

Als je er even over nadenkt, besef je dat trouwen verre van burgerlijk en saai is. Het is een groot avontuur: twee mensen beloven elkaar trouw tot de dood hun scheidt, in voorspoed en tegenspoed, in ziekte en gezondheid, in rijkdom en armoede. Wie durft eigenlijk zoiets te beloven? Je kent elkaar nauwelijks (misschien een paar jaar verkering). Kun je zoiets eigenlijk wel beloven? Hoe weet je of je na een paar jaar nog wel bij elkaar past, of van elkaar houdt? Je doet toch een belofte die je niet kunt overzien? Heb ik de ware wel gevonden? Ben ik wel de ware voor de ander? Dan komen we bij een tweede reden om niet te trouwen.

---

[1] Begin jaren zeventig had van alle jonge mensen die gingen trouwen rond de 10% samengewoond. In de jaren negentig was dit rond driekwart. Inmiddels is dit in Nederland gestegen tot rond de 90%. Zie voor meer informatie de site van het centraal bureau voor de statistiek: https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2006/13/minder-huwelijken-na-samenwonen. Voor de meest recente cijfers: http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37772ned&D1=35-47&D2=48-l&HD=120104-1452&HDR=G1&STB=T.

[2] Ik volg hierbij Tim en Kathy Keller: "*Het huwelijk. Gods wijsheid over gevende liefde*". Van Wijnen-Franeker, 2012. Zie de eerste hoofdstukken voor een uitgebreide analyse en onderbouwing van deze twee redenen.

§5 Reden 2 om niet te trouwen: een té grote stap

De oudere generatie van de jaren zestig keek neer op het huwelijk als een saai en burgerlijk instituut. Inmiddels is er een jongere generatie gekomen die hun ouders of de vrienden van hun ouders hebben zien scheiden en de gevolgen daarvan hebben ondervonden, of gezien. Daarnaast gaan hun leeftijdsgenoten (eerst) samenwonen i.p.v. dat zij gaan trouwen. Deze jongere generatie kijkt vaak niet neer, maar juist op tegen het huwelijk. Het is een hoog en onbereikbaar ideaal. Men durft de stap niet te nemen. Of misschien pas na een aantal jaren samenwonen.

§6 Is het huwelijk een té grote stap?

Menselijkerwijs gesproken is het een enorme, onzekere stap in het duister. Het is echter ook een mooie stap. Je kiest voor iemand onvoorwaardelijk en tegelijkertijd kiest iemand onvoorwaardelijk voor jou. Je gaat met iemand een eenheid vormen voor de rest van je leven. Hoe dat leven ook gaat verlopen. Is dit niet een diep verlangen bij iedereen? Dat er iemand in je leven komt die voor je kiest, voor je gaat en bij je blijft?

Daarnaast is er voor een christen nog een extra rust en motivatie om deze stap aan te durven. Het huwelijk is niet een avontuur dat door mensen is verzonnen, maar het is door God zelf in zijn schepping gelegd. Het huwelijk is Gods antwoord op het diepste verlangen van de mens: een verbintenis voor het leven met een ander. Vandaar ook de inzegening in de kerk. Daarmee laat God zien dat Hij met de gehuwden meegaat in dit avontuur dat Hij zelf bedacht heeft.

§7 Staat er iets in de Bijbel over het huwelijk?

De Bijbel is één groot boek over het huwelijk. Dat wordt misschien duidelijker als we beseffen dat in de Bijbel het woord huwelijk de afkorting is van: ***huwelijksverbond***. Daarnaast bestaat de Bijbel uit het Oude en Nieuwe Testament. Testament betekent letterlijk: ***verbond***. M.a.w. de Bijbel bestaat dus uit het ***Oude*** en ***Nieuwe Verbond***. In het Oude verbond wordt beschreven hoe God een verbond aangaat (trouwt) met het volk Israël. God gebruikt in de Bijbel het huwelijk om zijn verbond met Hem en Israël te beschrijven. Israël is de bruid en God de Bruidegom. Het Nieuwe verbond beschrijft hoe Jezus Christus dit huwelijk uitbreidt, niet alleen naar Israël, maar naar alle mensen. Vanuit dit verbond (tussen God en zijn volk) kunnen we dus al zien wat een huwelijk is. Paulus legt dit verband expliciet uit in Efeze 5: 22-33. Hij legt uit dat als je wilt begrijpen hoe je als man met je vrouw om moet gaan (en andersom), je dan naar Jezus Christus kunt kijken en hoe Hij met zijn gemeente omgaat.

In het Oude en Nieuwe verbond kun je veel vinden over het huwelijksverbond

§8 Wanneer wordt voor het eerst gesproken in de Bijbel over het huwelijk?

Je zou de vraag ook anders kunnen stellen: wie heeft het huwelijk verzonnen, of wanneer is het geïntroduceerd? Dat is een goede vraag. Het Bijbelse antwoord is dat het huwelijk er altijd is geweest. Het functioneerde al vanaf de schepping. Al in het begin van de Bijbel, in Genesis 2, wordt al over het huwelijk gesproken. Dat is opmerkelijk want dat is nog vóór de zondeval (Genesis 3). Adam is als enige mens in de hof van Eden. God stelt dat er een 'hulp' moet komen voor Adam[3]. In Genesis 2: 19 komen eerst al de dieren naar Adam toe. Zit hier misschien een hulp voor hem bij? Hier vindt Adam echter geen 'hulp' (vers 20). Vervolgens wordt uit Adam de vrouw gemaakt door God. De vrouw komt dus uit de man voort. Bij de ontmoeting met Eva vindt Adam eigenlijk zichzelf (vers 23). Hij is weer *heel*, een eenheid. Dit drukt de diepe eenheid tussen man en vrouw uit in het huwelijk: twee personen die een eenheid vormen. Het maakt ook gelijk duidelijk dat een man goed moet zijn voor zijn vrouw: je bent toch ook goed voor jezelf? We moeten als man beseffen dat de vrouw een helper is, die van God is gegeven.

[3] Voor alle duidelijkheid. Dat is niet iets minderwaardigs. Alsof de vrouw het 'hulpje' van de man zou zijn. Hier wordt het Hebreeuwse woord '*Ezer*' gebruikt: helper. Dat woord wordt zelfs voor God zelf gebruikt. In de psalmen staat vaak: God is mijn ezer. Denk ook aan de betekenis van de naam van de knecht van Abraham: Eliëzer, God is mijn helper'.

§9 Genesis 2 - dat heeft toch niets te maken met het huwelijk zoals wij dat kennen?

Er wordt niet letterlijk gezegd dat Adam en Eva trouwen, maar toch is het huwelijk wel datgene waar het daar om gaat. Het laat zien waar het concept huwelijk vandaan komt[4]. Wanneer Jezus zelf in Mattheus 19: 3-6 in discussie gaat met de Schriftgeleerden over het huwelijk dan maakt hij de betekenis van het huwelijk duidelijk a.d.h.v. Genesis 2:19-25. Ook Paulus haalt deze tekst weer aan in Efeze 5: 31-32 wanneer hij uitlegt hoe man en vrouw in het huwelijk met elkaar om moeten gaan.

§10 Wat houdt het huwelijk dan eigenlijk in?

Wanneer we verder lezen over de ontmoeting van Adam en Eva in Genesis 2 zie je dat er ten slotte een soort samenvatting gegeven wordt. Er staat:

24 Daarom zal een man zijn vader en zijn moeder verlaten en zich aan zijn vrouw hechten; en zij zullen tot één vlees zijn. 25 En zij waren beiden naakt, Adam en zijn vrouw, maar zij schaamden zich niet.

Het gedeelte begint met het woordje: *daarom*. Daarmee maakt de Bijbel duidelijk wat er nu eigenlijk gebeurt bij een huwelijk. Er gebeuren achtereenvolgens drie stappen die kenmerkend zijn voor het huwelijk:

1) de man gaat bij zijn ouders weg
2) hij hecht zich aan zijn vrouw
3) zij worden samen tot één vlees

STAP 1): De eerste opdracht is dat de man zijn ouders zal verlaten (de vrouw deed dat vroeger automatisch al omdat zij bij de familie van de man ging wonen). Zij vormen een nieuwe eenheid, een nieuw gezin. Daarom is het belangrijk om je los te maken van je (schoon)ouders. Hiervoor zijn ook de 'wittebroodsweken' na het huwelijk[5]. Kenmerk is ook dat dat een **openbaar gebeuren** is. De samenleving weet ervan. Wij zijn getrouwd: dit is mijn man, dit is mijn vrouw. Iedereen mag het weten. Daarom zijn er getuigen bij een huwelijk. Het is geen onderonsje tussen de man en de vrouw. Het is een *wettelijk* gebeuren. In de meeste culturen wordt er daarom na afloop een feest gevierd, maar dat is geen essentieel onderdeel van het huwelijk. Je kunt ook prima trouwen zonder feest.

STAP 2) Hechten is elkaar leren kennen en vertrouwen. Je kiest met het huwelijk er voor om dat te gaan doen. Je deelt met elkaar alles. Je huis, je financiën, je bed, maar ook wat je bezighoudt. Daarom moet er gepraat worden in een huwelijk (ook door de man). Ook hier speelt het losmaken van de ouders een rol. Het is vaak zo verleidelijk om je problemen met één van je ouders te bespreken, maar dan hecht je je niet aan je man of vrouw. Je moet met elkaar kunnen en durven delen wat je bezig houdt. Dat is een aspect van elkaar leren kennen. Het hechten verwijst ook naar het vormen van de eenheid.

STAP 3) Eén vlees worden betekent: 'een eenheid vormen' (de seksuele eenheid is daarvan de ultieme uiting). Wanneer je trouwt (je vader en moeder verlaat), je je aan elkaar gaat hechten, je alles met elkaar deelt (je woning, je geld, je leven) word je een eenheid (zoals Adam Eva vond en hij weer 'heel' werd).

Er staat vervolgens dat de man en vrouw naakt zijn en zich niet schaamden voor elkaar. Dit is dus letterlijk zo, maar ook geestelijk. In het huwelijk hoef je je voor elkaar niet te schamen. Je diepste angsten en problemen zou je moeten kunnen delen met elkaar. Omdat je weet: als ik hem of haar dit vertel, gaat hij of zij niet bij mij weg! Hij of zij mag weten wat er in mij leeft, ook de dingen waar ik mij voor schaam. We zijn immers getrouwd. In die veilige omgeving durf ik mij helemaal te laten zien.

---

[4] In Israël werd deze tekst gezien als de basisdefinitie van het huwelijk.

[5] Wittebroodsweken is de benaming van de periode van zes weken na het huwelijk, waarin het kersverse bruidspaar niet gestoord mag worden door visite. Het symboliseert ook het feit dat zij een nieuwe eenheid, familie zijn gaan vormen.

§11 Voor hoelang trouw je dan met elkaar?

In de Bijbel wordt het huwelijk beschreven als verbond (het huwelijksverbond). Adam en Eva werden weer één en dat is ook de betekenis van een verbond. Je vormt een onverbrekelijke eenheid. Een verbond sluiten is in de Bijbel letterlijk een verbond snijden. In Genesis 15 sluit God een verbond met Abraham en dan is duidelijk waar dat snijden vandaan komt. Heel symbolisch worden er een aantal dieren gedood, in tweeën gesneden en de twee helften werden tegenover elkaar gelegd zodat er een bloederig pad ontstond. Het verbond werd dan officieel en wettig gesloten wanneer de twee verbondspartners daar samen doorheen liepen. Het betekende drie dingen:

1: Zoals de twee helften van de dieren bij elkaar horen, zo horen wij bij elkaar. Wij vormen een eenheid (1 lichaam, of 1 vlees, zie het stukje over Genesis 2 boven).

2: Wij zetten ons leven in om dit verbond, deze eenheid, in stand te houden. Wij geven ons helemaal aan elkaar. Dit is ook logisch, want je vormt immers 1 lichaam.

3: Als iemand het verbond verbreekt, dan moet hij of zij eigenlijk sterven, net als deze dode dieren waar we samen tussen lopen. Dit is de waarschuwing van de bloederige helften waar de partners tussen lopen. Ook dit is niet onlogisch. Het verbond geeft immers aan dat je een eenheid vormt (1 lichaam). Als de helft van je lichaam opeens wordt weggesneden, kost dat je leven.

Gelukkig snijden wij bij huwelijkssluitingen geen dieren doormidden. De betekenis en symboliek blijft natuurlijk wel hetzelfde. Het laat ook zien hoe stevig de basis van een huwelijk is.

§12 Wat is de basis van het huwelijk?

Waarom blijf je bij elkaar in een huwelijk? Wat is daarvan *de basis*, de reden? De meeste Nederlanders denken dat de basis van het huwelijk liefde is. Dat is echter niet wat de Bijbel leert en wat de basis in de geschiedenis is geweest. Liefde is een gevoel. En gevoelens komen en gaan. Verliefdheid is zelfs een emotie die slechts tijdelijk blijft. Dit zou een heel wankele basis voor een huwelijk zijn. De basis van het huwelijk is TROUW. Vandaar de naam: trouwen. Elkaar trouw beloven.

§13 Is dat allemaal niet heel beklemmend?

Dat lijkt het op het eerste gezicht misschien. Echter, omdat de basis van het huwelijk trouw is (denk aan het verbond), geeft het juist een enorme vrijheid. Het mooie daarvan is namelijk dat je je daarom kunt 'hechten' aan de ander. Je kunt en durft alles met de ander te delen zonder de angst dat de ander bij je weggaat. Het huwelijk zorgt er dus voor dat je in de bescherming van het verbond juist jezelf kunt zijn. Je hoeft jezelf niet beter voor te doen dan je bent. Je hebt de zekerheid dat de ander voor je gekozen heeft en je niet verlaat[6].

§14 Maar kan je niet beter liefde als de basis van je huwelijk nemen?

Ooit werd de volgende vraag aan een rabbijn gesteld door een koppel dat wilde gaan trouwen:

Zou u bezwaar hebben tegen een kleine wijziging van de tekst van de huwelijksvragen? Kunt u ons niet tot man en vrouw verklaren "voor zolang onze liefde duurt", in plaats van: "tot de dood ons scheidt'.

De rabbijn was een wijs man en antwoordde:

Als jullie dit huwelijk ingaan met een houding van 'als het niets wordt kunnen we altijd weer uit elkaar", en als jullie geestelijk en emotioneel niet alle twee jullie hele bagage uitpakken wanneer jullie trouwen, dan kan ik jullie bijna garanderen dat het niets wordt.

Durf je je kwetsbare en donkere kanten te laten zien als je weet dat de ander weg kan gaan, als hij of zij iets ziet wat niet bevalt?

---

[6] Natuurlijk weten we dat de praktijk soms anders is dan het ideaal en dat er huwelijken stuk lopen. In de wet van Mozes bestond de scheidsbrief daarom ook al. Het Bijbelse ideaal geldt echter wel altijd als uitgangspunt.

§15 Trouw je nu in de kerk of in het gemeentehuis?

In Nederland trouw je voor de burgerlijke gemeente. Vervolgens ga je naar de kerk om Gods zegen over het huwelijk te vragen.

In Amerika is dit bijvoorbeeld anders. De kerk verzorgt daar de sluiting van het huwelijk. Als je wilt trouwen, ga je op zoek naar een predikant, priester, rabbijn of imam. Het huwelijk wordt vervolgens gesloten door de geestelijke en die geeft dit door aan de Amerikaanse staat.

Vandaar de gewoonte in de Amerikaanse kerkdienst dat de vader zijn dochter in de kerk binnenbrengt en haar vervolgens weggeeft aan haar toekomstige man. Dat is correct, want op dat moment zijn ze nog niet getrouwd. In Nederland zie je dit bij trouwdiensten ook steeds vaker gebeuren. Strikt gesproken is dat dus niet helemaal correct. Het echtpaar is immers in Nederland al getrouwd zodra ze de kerk binnenkomen. De vader zou zijn dochter eigenlijk in het gemeentehuis moeten weggeven aan haar toekomstige man.

§16 Waarom sluit de staat het huwelijk in Nederland (burgerlijk huwelijk)?

Tot de reformatie in Nederland (rond 1580) werd er getrouwd in de kerk. De overheid had daar geen bemoeienis mee. Na de reformatie kwam daar verandering in. De hervormde kerk wilde het huwelijk door de Staat laten voltrekken en daar laten inbedden in het burgerlijk leven. Het huwelijk is immers heilzaam voor de hele maatschappij en het is goed dat de staat daar verantwoordelijkheid voor neemt. Een goede huwelijksregeling bood ook bescherming en veiligheid voor de vrouw en de kinderen. Het duurde jaren voordat de Staat dit deed, want zij had liever dat de kerk dit bleef doen. Uiteindelijk werd het pas rond 1805 ingevoerd door Lodewijk Napoleon, die toen baas over Nederland was.

§17 Wat is dan precies de taak van de kerk bij het huwelijk?

De eerste taak is om een zegen te vragen over het huwelijk. Vandaar dat we in de kerk spreken over de huwelijksinzegening i.p.v. bevestiging of voltrekking (het huwelijk is immers al bevestigd of voltrokken). Een tweede belangrijke taak ligt op het gebied van het onderwijs over het huwelijk. De kerk moest de mensen leren wat de Bijbelse betekenis van het huwelijk is om zo een diepere inhoud aan het huwelijk te geven. Door de grote invloed van de kerk op de samenleving was er bij de meeste mensen een algemeen besef wat een Bijbels huwelijk inhield. Dit besef is de afgelopen veertig jaar steeds meer verdwenen. Vandaar de veelvoorkomende gedachte dat het huwelijk gebaseerd is op liefde en niet op trouw.

Meer literatuur:

L.M. Vreugdenhil. *Ik beloof je trouw!* 4e druk. Bouwstenen voor een gelukkig huwelijk. Paperback | ISBN: 9789023917656. (heel duidelijk en leesbaar boekje (166 pagina's) wat alle aspecten bespreekt die boven zijn besproken. Daarnaast geeft het ook twee hoofdstukken over communicatie binnen het huwelijk. Zeer aan te bevelen)

Gary Chapman, *Huwelijk: verbond voor het leven*. Jongbloed, 2005. (geeft Bijbelse onderbouwing van het huwelijk en veel uitleg om dit in het dagelijks leven toe te passen. 304 pagina's)

Tim en Kathy Keller, *Het huwelijk. Gods wijsheid over gevende liefde*. Van Wijnen-Franeker, 2012. (304 pagina's, Tim Keller beschrijft samen met zijn vrouw Kathy hoe het huwelijk er volgens de Bijbel uit zou moeten zien. De eerste hoofdstukken zijn een doorwrochte analyse van deze tijd t.a.v. de problemen met relaties. De tweede helft van het boek zijn praktische uitwerkingen n.a.v. Efeze 5)

Gary Chapman, *De 5 talen van de liefde*, Royal Jongbloed, 2014. (bestseller van deze bekende huwelijkstherapeut en psycholoog. Zeer leerzaam voor iedereen)

Gary Chapman, *12 dingen die je moet weten voor je gaat trouwen*, Royal Jongbloed, 2014.

A.J. Köstenberger, *God huwelijk en gezin*, Voorhoeve 2008. (Zeer gedegen en uitgebreide (448 pagina's) Bijbelse onderbouwing en analyse van het huwelijk)